

ERŐSÉRMEGYESI NAPLO

Városban		Vidéken	
1 óra	1 K.	1 óra	1-50 K.
1 évre	3 K.	1 évre	4-50 K.
1 évre	6 K.	1 évre	9 K.
1 évre	12 K.	1 évre	18 K.

Megjelenik minden hétköznap este 8 órakor
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szent István-tér 1.
Egyes szám: 4 fillér.
Hirdetési díjszabás szerint.

Felolvasó szerkesztő és lapfőigazgató: Baranyay Lajos.

Egy gondolatot

Penditek meg, mely Magyar-Országban főleg tíz év előtt csendült, vibrált mindnyájunk szívében. Akkor megszálit minket valami csodálatos érzés, hogy szeressük a magyarságot és kivirágzott a hazai föld rögéből egy csodálatos virág és belenőtt a szívünkbe: a tulipán. Ez a tulipán máskor is nőtt, de meg nem értették, ott diszelgett azon a fiokládán, ott láttuk a szegedi bicskán, de nem értettük a szavát; hogy szeresd a fajodat, szeresd a magyart, mentsd meg, segítsd meg, ne folyjon ki a vére és az ereje, nyulj a hóna alá, munkád a tied, hazádat csak úgy tartod meg, ha gazdaságilag erős leszel.

Ez volt a magyarság tíz év előtti szeretete. Szégyenlem magamat, hogy a tulipán elhervad, hogy az a szó elmúlt, de a magyarság szeretete egy más szimbolummal lép elénk, egy más magyar virággal: az árvalányhajtjal. Tíz év előtt tulipán, ma árvalányhaj. A tulipán elhervad, az árvalányhaj nem fog elhervadni, mert nem tud elhervadni: ezért remélem, hogy a régi szeretet most, ha megint tíz év múlva az árva szeretetében tüzet fog, hogy az nem fog elhervadni, hogy a szimbolum a nemzet erőteljes akciójában kivirágozva, többé nem fog elhervadni. Látom a magyar Hungáriát, amint felvillogtatja kardját, mutatja, hogy nézd, szeretem, de a másik kezében az árvalányhajsza lobogtatja felém és azt mondja, szeresd te is, én ott kinn dicsőséget hoztam rád, a front mögötti dicsőséget hozt te magaddal, ne véred, de a véred táplálkozó szeretettel: ne felelj, hogy szeretsz, itt egy felelet van: az a tett.

Tégy, ha teszesz, akkor szeretsz, biztosítalak, ahogy azok győztek ottkint, úgy győzni fogunk itt benn, ha szeretünk, ha nagyon fölségesen szeretjük ezt a fölséges, áldozni tudó, véret ontó, de hazáját úgy is megvédő magyar nemzetet. Szeressük és győzzünk fogunk.

Háború.

A besszaráblai határon.

A tegnapi nap csendben telt el. Ma a legkorábbi reggeli órákban a Csernovitztól keletre fekvő határszakasz Toporotuznál és Bojánál új csata tört ki. Az ellenség újra számos hadoszlopot állított harcba és egyes helyeken négyszer egymásután intézett támadást, azonban a hősiesség védők mindenütt visszakergették.

Kaukázus-front.

Az oroszok támadásait, akik heves ellentámadásaink folytán jelentékeny veszteségeket szenvedtek, erősítéseink megérkezése után az egész fronton megállítottuk. Az igen heves nagy számbeli fölényben levő ellenséges erők által végrehajtott nyolc napi támadás ellenére a helyzet általában reánk nézve kedvező.

Nikita.

Svájci lapok jelentik, hogy a montegrói udvar és kormány a békétárgyalások befejezése után visszatérnek Cetinjébe, amivel a négyesszövetséggel való végleges szakítást is dokumentálni fogják.

Emberek vigyázzunk!

A szabadkőművesség kezdésváránál, hogy elvesztette a jatekot, melyet a világháború felidézésével kezdett. Mert, hogy ő indította meg a lavinát a törökországi kőspár megerősítésével, azt a büntetést kell bizonyítani. Hogy a szerb összeesküvés főemberei Tankosics örmaggal élőkön szabadkőművesek voltak, bebizonyított tény. Hogy a merénylet tervét a szerb szabadkőműves páholyokban főzték, ma már mindenki tudja.

A franciák beteges revánsgondolatát is a francia szabadkőműves kormányzat ápolta évtizedeken keresztül. A szerencsétlen olasz népet is a szabadkőművesség kergette bele a háborúba. Legyen szabad ennek igazolására a Világ következő sorait idéznünk: "Az olasz klérus a neutralitás korszakában a háborús irredentizmusnak makacs ellensége volt s a hármasszövetség fenntartásáért küzdött" Világ. 1916. jan. 16.), tehát az olasz papság barátunk volt, a deus ex machina szövetség híve. Ellenben Salandra, Sonnino, D'Annunzio — szabadkőművesek.

Most aztán, hogy a kocka fordul, a szép remények nem váltak valóra, a szabadkőművesség véres vetését veri a jég: mind erősebb lesz a törekvés a szabadkőműves

körökben, hogy a háború, a rejtlenül veszteségek, a kiontott vér, a tengernyi könny ódiumát magukról el és a katolicizmusra hárítsák.

Franciaországban utálatos hangon tör ki a gyűlölet az egyház ellen. Tudvalevőleg a francia kormány a lövészárokba kényszeríti a papokat. Huszezernél több pap harcolja a szerencsétlen nemzet kétségbeesett, reménytelen harcát, közel négyezer pap halt már hősi halált a harctéren. S a jutalmuk?

A Guerre Sociale (szociáldemokrata szabadkőműves lap) egyik novemberi számában kijelenti, hogy „a papnak még a lövészárokban sem szabad elfelejtenie, hogy ő csak vendége a köztársaság hadseregének”. Ujabbban a francia nép körében azt a vádat terjesztik, hogy a papság csak azért megy a lövészárokba, hogy ott a sebesült és elesett katonákat kifosztogassa!

Olaszországban már teljes erővel megindult a munka, hogy a dicsőtelen, vesztett háború folytán az olasz népből ebredő keserűséget a papság és egyház ellen fordítsák. A Világ előadása szerint az olasz szabadkőműves és szociáldemokrata lapok folyton táplálnak a papság ellen. Nevezett lap jóveléből a következő buta papromorgásokat van módunkban idézni:

„Az olasz klérus és kongregánisták lökést a hadbavonuló újoncokra vetik ki hálójukat. E munkásságukban legerősebb támaszukat a katolikus nögyeletekben találják, az u. n. „Comitato di Preparazione”, kban, melyek meg a hadizenetelőt alakultak meg, kimondottan népláztató céllal. E nemes egyesületek, melyeket működésük első korszakában bő alkalmam volt a helyszínéről figyelemmel kísérhetni, többnyire hiszterikus aszonyok s meg nem értett honleányoknak valamely ragyogószemű páter köré való csoportosulása s működésük is inkább patológiai, mint politikai, vagy társadalmi érdekekkel bír. Ezek a hölgyek tejjel, csokoládéval (szűség esetén csókkal és pálinkával) bucsuztatják a hadbavonuló hősoéket, nem mulasztván felkükre kötni az „édes Jézust”, kinek különösen tejszó cselekedet az osztrákmagyarok legvilkölölése. Elárasztják amulettel, védőimákkal és antimonarhikus pápai traktátumokkal a hadbavonulókat s működésük e tekintetben már annyira politikai jellegű nyert, hogy a hatóságok figyelmessé lettek e honleányok úzelmeire és kezdik tiltani legálább is a felekezeteiket egymásrautasító antidemokratikus és antimonarhikus munkálkodásukat.

A hadbavonulókat bucsuztatásá-

val azonban a női kongregációk és más hasonlózó egyesületek tevékenysége nem merült ki. Gyapjutarokát s meleg alsóruhát küldöznek az olasz harcosok részére s nem mulasztják el minden küldeményhez mellékelni a megfelelő agitációs röpirátát.

A klerikális propagandának Olaszországban a harcosokat felruházó jótékony nögyeletken s a tábortól káplánokon kívül leghathatósabb előmozdítója a betegápoló apácák. Gondos utánjárás alapján megállapíthatom azt a furcsa jelenséget, hogy az olasz katonakórházakban a szabadgondolkózó, a másvallású, vagy nagyon is monarchikus katonáknak valóssággal rendszeres térítése folyik. Így pl. az Avanti január 2-iki számában olvasom egy olasz sebesültnek a torinói Maria Leticia kórházból keltezett levelét, mely többek közt ezeket mondja:

„A kórházban, melyben ápolnak, nem erőszakolnak, ugyan a kongregációk felé, de állandó zaklatásoknak vagyunk kitéve mindannyian. Így december 7-én minden sebesült felhívtak, hogy menjen győnni a kápolnába és aki vonakodott ezt megtenni, annak írásban kellett e vonakodást indokolnia.

A kórházvonatot, melyen tovaszállítottak volt, apácák fogadták, kik ölelgették, csókolgatták a sebesülteket s szentképeket és imákat osztogattak közöttünk.

Itt, a Maria-Leticia, kórházban a Vöröskereszt növerei mindenesetre és reggel hosszú imákat olvasnak fel előttünk. Ünnepnapokon mise van és a kedves testvérek gyengéd erőszakkal kényszerítenek minden hitvallású katonákat e misék hallgatására. Azonfelül állandó vendégeink a mosolgo, lelkiztatók, kik nem titarkodnak a talizmánjaik és egy malasztal.

Itt idézem egy álduló olasz katoná leveléből a következőket:

Tudnivaló, hogy nálunk a hadikáplánoknak hadházy vagy százasodi rangjuk van, ez nagyon megkönnyíti értelmünküket, mert a tisztisállag erősen szuggertálja a szegény köztételek, ki tudatlansága s hiányos neveltetése folytán nem tudja magát kiszabadítani a babona, bűvköréből, így hónapok hosszú, céltalan s dicsőtelen háború után abban a meglepésben lehet részünk, hogy a harctéren előmött vér a klerikális propagandát segítette elő és a csatamezőhöz vallásos gyűlölködéssel s babonával telített lelkeket adnak vissza Olaszországának.

A csatamezők munkáját azután méltón folytatják a kórházak propagandistái. Amit fentebb az Avanti-ból idéztem a torinói Maria Leticia-kórházra vonatkozólag

ugyanazt előttem fekvő értesítések alapján elmondhatom a pordenonei, viganonai, páviai, kremonai hadikórházokról. Mindenütt papok parancsolnak és a testi gyógyításnál, mely az olaszok orvoshiányja mellett igen gyatrán folyik, sokkalta fontosabb a lelki malaszt. Minden este rózsafüzér és ima, minden vasárnap mise, melyen a másvallásutaknak, vagy felekezet-kivülieknek is egyként kell résztvenniök; aki vonatkozni elmenni a (többivel), azt nem engedik fölkelni aznap a betegágyból. Ágyak fölött szentképek, amelyeket bőven osztogatnak a sebesültek között is és a renitens pogányokat azzal fenyegetik, hogy gyógyulatlanul visszakényszerítik őket a hadifrontra. Távozás előtt kötelező a gyónás és a kedves testvéreknek gondjuk van a térítés eszközre a sebesültek között. A szírupe, és kininnel és hashajtóval egyidejűleg osztogatják a Krisztusképeket, talizmánokat és felekezeti gyűlölségeket szító pamfletteket (n. b. az olasz-papság szerint is az iszentelen szabadgondolkodók idezték elő a világháborút) és nem egy sebesült enged a kényszernek, mert az apólo nővér a szent traktátumokon kívül korlátlan ur az orvosság, ruházat és élelem fölött is. S ugyancsak az Avanti leplezte le, hogy a 65. olasz gyalogezred egy kaplárját a piacenzai Szent Szűz-kórházban valóságos megölték a súlyos betegségében rákényszerített örökös misékel.

Ime a törbeesett ördög vergődése. Bűnbakot kerés s ez a bűnbak az egyház lesz.

S így megy ez nálunk is. Nekünk ugyan vesztett háborútól, hála Istennek, nem kell tartanunk, de azért lesz nekünk is sok elintézendő ügyünk a háboru után. A harctérről sok önértetében meg-növekedett ember jön haza. Ezek jogokat, előnyöket, földet, miely-mást fognak követelni. A sok iit-honmaradt „nélkülözhetően”, ki a „konjunkturák ügyes felhasználása folytán” óriási pénzekhez jutott, szintén földet akar vásárolni. Föld pedig, már olyan, amely még megvásárolható lenne, ma már alig van másutt, mint a fő-urak és az egyház kezén. A többi még béke idején megvettük a mostani „nélkülözhetően” papái. Igen természetesen, hogy a földéhes emberek figyelmét az egyházi vagyonra „kell” fordítani. Hát ezt csinálják. Ravaszul, alattomosan. A témát hivatalosan Szerényi (Stern) volt államtitkár és szabadkőműves testvér pendítette meg a képviselőházban. S azóta folyik a hangulatkeltés munkája rendületlenül. Pedig akadnának földi javak egyebütt is, bizonyos zsebekben, melyek igen megduzzadtak az alatt az idő alatt, míg az ország vérzett. Mig fiai hullottak. Mig százazrek özvegyekké, milliók árvákká lettek. S mig az egyház s az egyházi va-gyon ezeket a véres sebeket kö-zözte. Az özvegyeket gyámoli-talán az árvákat felkarolta. S mig az a másik vagyon gyűlt, gyűlt a zsebekbe, a wértheimszekrények-be. Ez a pénz a háboru után venni akar. Venni földet. Jó ma-gyar földet. Sokat.

E emberek megvázunk!

X.

Felsőbbleányiskolánk jövője.

A háboru elhallgattatta azokat az élők törekvéseket, melyek a felsőbb leányiskola intézményének reformálását oly hévvel sürgették. Közvetlenül a háboru előtt még a napiasjtó is érdemben foglalkozott a reformálás eszméjével, ami azért említséreméltó, mivel köztudomású, hogy a közoktatás ügye a hámu-pipóke szerepét játssa a napiasjtó programjában. S ha mégis néha röszerepet is kap, azt csak a köz-fűszerep általános követelése ma-gyarazza meg.

A háboru azonban, az ö-ke-gyetlen Moloch természetével, el-hallgattatta a felsőbbleányiskola reformtörekvéseket is. Csak elhall-gattatta, de nem szüntethette meg. Sőt bizonyos, hogy a béke derült arca ránk mosolyog, hat-ványozott erővel fognak azok új-ból akcióra lépni. Hiszen a há-ború nemhogy csökkentette volna, hanem bőségesen szaporította és nyomosságukban növelte azokat az okokat, melyek a felsőbbleányis-kolák átalakítását sürgették már a békében.

A nőkérdés és ezzel együtt a nőnevelés alapvető fontosságát a nemzet élételre, jövőjére nézve a legényesebb dialektika nem tudta volna ily nyilvánvalóvá tenni, mint aminővé a háboru tette. Ne vé-tessek reformálásnak, ha azt mondod, hogy egy gyakorlatibb alapu, kevésbé szelgős, a jö-vőbe is messze belátó s az adott tényekkel jobban számoló nőne-velési politika sok keserves ta-

paszallattól menthetett volna meg bennünket a háboru folyamán. Talán most, hogy ez a háboru oly kérelmetlenül felszínre vetette összes intézményeink gyengéit, hiányosságait, nemcsak okulni, hanem cselekedni is fognak.

A felsőbbleányiskolák életrevaló-ságát már a háboru előtt kétségbe-vonták. Már akkor sem volt egyet-len pedagógus, aki ez oly ideális célú iskolatípus változatlan fen-tartását kívánta volna. 1875-ben, mi-dön létesítették, nagyszellemű at-közi, mint a fenköltgondokozásu Molnár Aladár, azt a vonzó, való-ban eszményi feladatot tűzték ki számára, hogy a közép- és maga-sabb társadalmi osztály leányainak megadja az életben szükséges általános műveltséget, tekintet nél-kül a gyakorlati életpályák érde-keire.

A felsőbbleányiskola a felső-bendő hivatásán még legelőse s a nőnevelés leghivatottabb apostolai-nak vezetése mellett sem munkál-hodhatott sokáig zavartalanul. Az élet mind erősebben beleszót ez ideális lelkek oly őznetlen munká-jába s. követele a maga változó körülményeinek is tekintetbevételet. A felsőbbleányiskola — kénytelen-ségből engedni — kezdett hivatasa egységességéből s ettől oly arány-ban távozott, amilyen arányban az urileány kénytelen volt lemondani az általános műveltség kizárólagos megszerzéséről.

Ezt az alkalmazkodást misem mutatja jobban, mint az, hogy a felsőbbleányiskola, mint intézmény, sohasem volt törvénybe iktatva s négy évtizedes élete alatt vagy hét-szer ment át rendszerváltozásokon. Ma ott áll, hogy korszerűtlenségét

TARCA.

Színház és kultúra.

(Végo.)

(Már többször leírtam azt a kedvelt XV. századbeli magyar közmondást, hogy nem a víz hajtja a malmot, hanem a buza. Nem a direktor vezeti a színházat, hanem a közönség.)

De a fentiekből valaki valahogy azt ne akarja kimagyarázni, hogy én ezzel védelmezni akarom a yasskosságokat a színpadon. Tavól áll ez tőlem, de igenis — rámutatok arra, hogy mindenért a színházat szidni — nem lehet és nem szabad, és nem szabad szem elől té-veszteni azt, hogy a színháznak irányt nem a kritika ad, de a közönség, mert a legszebb kritika sem ér fel egy félig telt ház s való-ban bolond direktor volna az, aki a legszebb kritikák hymnusai kö-zepette — kongó színházának szin-padán éhen halna!

A színház irányja circulus vitiosus: amit a közönség kíván, azt adja a színház, amire a közönség-nek szüksége van — azt írja az

író, aki lest, figyelj — mi a közönség kívánalma . . .

Ezek után ismét felvethetjük a kérdést, hogy vajjon a színházról meg lehet-e vonni a kultúrtenyező jellegét ma, azért, mert a közönség egy része nem azt az irányt műveli és kívánja, amelyen — mint az erkölcsi deresen, huszondötöt húznak rá néha pontosan szá-molva, néha számolatlanul!

Mi emlékezünk rá, hogy felsajgott egyszer egy fehér színház eszméje minálunk. Alapjában hi-bás, eltévesztett terv volt az, amelyen életrevalón javított a mi fényes szellemű püspök urunk, de még így sem süthette nyélbe a térvező társaság.

Minálunk a színház nem fizeti ki önmagát akkor, ha csupán ma-gas művészi és erkölcsi princípiumok szerint vezetik. Már 1842-ben, tehát öt év múltán, hogy nagy-kinnal, küzdelemekkel, áldozatokkal létesült Nemzeti Színházunk megnyílt — felhangzott a várme-gyéknel a szózat, hogy állítsunk fel egy második Nemzeti Színházat, mert ez az első — a lelkünk-ből lelkezett — erkölcselenségek ész-ke lett!

Kérem szeretettel, ez 1842-ben és már akkor is így volt. ha-

hiába is volt az indítványtétel, de mégis megtörtént. Pedig 1842-ben Kazinczyék után, Petőfiék előtt hol volt igazi kultúra minálunk, ha ott nem a nemzeti színen, amelyen akkor Egressy, Fánchy, Bartha, Leifdvay, Szentpétery, László, Laborfalvy Róza, Hivatal Aniko, Komlósy Ida, Kovácsné, Eder Lujza ágáltak?

Ime, — a kultúra nem csupán a római műveltség a renaissance, a róccoco legényesebb — u. n. arany korában járt együtt a két-értelműséggel, hanem abban az időben is, amelyet mindég só-hajtva, sőt visszahajtvá emleget-tünk: — a régi jó időkben is, értven ez idő alatt, mikor a nagy-papa elvette a nagymamát . . .

Lehet, hogy ezért engem meg-köveznek itt-ott, de ki kell mon-danom, hogy az a tiszteletréméltó, nemes igyekezet, hogy a színhá-zat visszatérjük az Aristolesi idők és a mysteriumok korának er-kölcsi terére, az mindaddig, míg a közönséget nem tereljük előbb oda, — hiú vágyakozás marad. S ez az igyekezet akkor válik lehe-tővé csak, ha azok, akik ebben fáradoznak — nem csak a kriti-kában, de a színházjegy irodában is így fognak buzgólkodni, hogy

a közönségnél is olyan sikert ér-jenek el, mint a milyen a direk-toriumnál kívánnak.

Egészen másképp állunk abban a tekintetben, hogy miképp enged-jünk tért a színpadon a kiszó-lásoknak . . . Ebben — teljesen igaza van annak, hogy előttünk ne emlegessék se az Istent — se a Jehovát, se Allahat, ne kanyarítsa el senki a kívánalmait se a szent-ek, se a hitújítók, se a próféták világait, ne emlegessék előttünk például az kétségtelenül nagy nép-szerettségnek örvendő tisztelt fenét, röszebet és ezek rokonoit, hagy-ják ki az öreganyád-ot, ángyod tédit és egyéb atyafiság-akat, vagyis mind azt, ami a mi családok asztala körül nem szó-kott előfordulni, itt a tónus, a levágó tisztuljon meg a színpadon — ne éreztesse velünk a színpad az el-nyítt, elkopott, hitvány, festett díszletek világát, de azt, amelyi-keket hivatva van nekünk jelenteni az ember, a lélek, a küzdelem, az előretörtetés és utóvégre a tö-lényes diadalok hazáját, vagy azt a világot, amelyben az ember — a homo sapiens — él és mozog. Egyelőre ennyit — a tárgyhoz.

Rexa Dezső

SÖVEGJARTÓ vászonáruhaza, Barátok épülete.

Nagy választék

fehér és színes barchetok karton, schiffon és damastból. Különféle vásznak, törölközők, abrosz, lepedők és zsebkendőkből. Ágy- és asztalterítők, szőnyeg- és matracszövetekből.

OLASZ

szabott árak

mindenkinek elismeri és fejlesztését, átalakítását szükségesnek tartja.

A mostani hat osztály, a maga általános műveltséget adó s főképen nevelést célzó tendenciájával semmiféle kenyérkereső pályára sem képesít. A hat évfolyam elvégzése után mehet ugyan a növendék a felvételi vizsgával a tanítónőképző 3. oszt. ba, de amióta a képzők új tantervet kaptak, azóta az átlépés jóval nehezebb. Maga a felsőbb leányiskola pedig, nemcsak hogy nem támogatja tantervével az átépést, hanem hangosan tiltakozik az öt évelésközti iskolának tekintő törekvések ellen s a képzőbe gravitálókat nyíltan a polgári iskolába utalja.

Az intelligens szülőnek pedig sok gondot okoz gyermekének s különösen leánygyermekének jövője. Az a boldog kör, amidőn elég volt a férjhezmenéshez az általános műveltség s a háziasság: régen elmúlt. S hol vágyunk ma, amikor a háziasság és műveltség a hozomány szövegsége sem biztosítja a nő eredeti hivatásának mondott férjhezmenetelt! Mily nehéz sorsa is lehet annak, akit folyton hivatására figyelmeztetnek, aki készül is arra lelkesen és buzgón s annak betöltése mégis hatalmán kívül álló tényezőktől függ! Mondhatom, hogy pedagógiai lelkismeretem e ponton nem igen talál megnyugvást.

Epen e körülmények miatt igen megapadt azoknak a szülőknél a száma, akik megelégednek az iskola tisztán műveltséget adó jellegével. A legtöbb gyakorlati értéket is kíván a leánya számára az iskolától, valamely kenyérkereső pályára való képesítést. S mivel az iskolának a közszükségletet kell kielégíteni, nem pedig egy néhány kiváltságos helyzetű család érdekét, azért ilyen értelemben át kell alakulnia.

Lityán Viktoria
(Folyt. köv.)

Iskolaszéki ülés.

Szardán d. u. iskolaszéki ülés volt Kuthy József dr. főigazgató elnöklésével. Az iskolaszék szomorúan vette tudomásul, hogy az iskolabjáró gyermekek száma, különösen a ruhátlanság miatt igen nagy. Az iskolaszék ezen a hiányon mindenáron segíteni akarván, elhatározta, hogy a városi tanácsot kéri meg a baj orvoslására. A tanítók összeírják a lábbelit nélkülöző gyerekeket és valamiféle alaplól, talán a háború elején összegyűjtött 18 ezer kor. hadisegélyből lábbelit szereznek a gyermekeknek, természetesen csak a szegényeknek és csak a hadbavonultak gyermekeinek. — A tanítók közül csak Vagner Antal, Lambert Vilmos és Auerbach Gábor igazgató tanítókat mentették fel a hadiszolgálat alól, továbbá Velinsky László betegsége miatt. — Ujabbán négy barakkot épített a katonaság, tehát néhány iskola fel fog szabadulni. Legalább is az iskolák felszabadítását fogja kérelmezni a városi hatóság. — Pálfi Ferenc haláláról még nem érkezett feltétlenül bizonyos hír, ezért tígrel fölött nem intézkedik az iskolaszék véglegesen.

Megfellebeztek a husiparárak maximált árait.

Dr. Saára Gyula polgármester a miniszteri felhatalmazás alapján megállapította a husiparáraknak hivatalos árait, amelynek megszögzőre érzékeny büntetés van kiróva. A maximált árakat Marschal Nándor, Ilos István, özv. Bernáth Józsefné, Máté Imre, Vincz József, Halvaksz József, Jankovics István, Vég József, Cser Pálné, Tóke András, Poór Károly, Schkultéti István és Schreindorfer Ferenc husiparosok megfellebeztek, mert szerintük ezen árak mellett nem található meg a polgári házson.

A fellebezés a többek között a következőket tartalmazza:

A rendelet a sertésszir q-t-árát 1916 január 16-tól február 15-ig 650 koronában, hajt és egyéb olvasztatlan nyers szir árát 610 koronában, nyers szalonna árát 590 k-ban állapítja meg. Világos, mondja a fellebezés, hogy a kiskereskedelemlre érvényes árak a nagyforgalombanál érvényeseknél magasabban állapítandók meg, hisz a kiskereskedelmet külön terheli az üzleti helyiség bére, a kiszolgáló személyzet díja és annak, aki a kimerést végzi szintén megéllhetést kell abból találnia. Figyelemmel arra, hogy a redukált fogyasztás mellett legtöbb hentes két három sertést vághat csak hetenként, világos, hogy a detail áron elérhető házonak, hogy az a megéllhetést biztosítsa, megfelelő magasnak kell lennie.

Sérelmes tehát, hogy az olvasztott szir nem hogy a nagyban forgalombanál megállapított 650 koronánál magasabban és nem a fővárosban érvényes 690 korona arányban állapított meg, hanem még a nagyban forgalombanál szabottnál is alacsonyabban 640 koronában, ugyanígy a hajt a nagyban forgalomban meg szabott 610 K-val szemben 540 K-ban van megállapítva.

Kétségtelen, hogy az ily megállapítás sújtja azt, ki árúját nem nagyban, hanem kicsinyben adja el és a kicsinybeni árusítás megszüntetéséhez vezet, hisz a kicsinybeni ár a nagyban forgalomra meg szabottnál lényegesen alacsonyabb. Ez a szellem a sertésszir ár megállapításánál is végig húzódik, azok a Budapest főváros által megszabott áraknál kivétel nélkül 30-40 százalékkal alacsonyabban vannak megszabva.

Mínt hogy Budapest Székesfehérvártól 67 kilométer távolságra van s az a vidék, honnan ők a sertéseket szereshetik vagyis Fejérmegyének nagyrésze Budapesthez még közelebb van mint Székesfehérvárhoz, a hentesek abba a helyzetbe kerülnek, hogy a budapesti hentesekkel szemben sertést vásárolni egyáltalán nem tudnak, mert a budapesti hentes, aki árúját 30-40%-kal többet kap, a sertésért is megfelelően többet kínál. A történet megállapodás tehát a sertés szir, hajt és szalonna tekintetében a rendelet világos szövegében és minden vonatkozásában a méltányosságba ütök.

Míndezek alapján kéri a helyigminisztert, hova ezen fellebezést felterjesztik, miszerint az árak megállapítását megsemmisíteni, a kicsinybeni forgalomra nézve az olvasztott sertésszir árát métermázsánként 690 K-ban, a hajt és egyéb olvasztatlan dizanozsir tekintetében mm-ként 660 K-ban, friss nyers szalonna 630 K-ban, 1 r. sertésszir kg-ként 4 K 50 L-ben, kocsonya hús, fűdő, máj 3 K 20 L-ben, sózott fűstölt és csemege szalonna 5 K, virsli párja 35 f., szalaládé dr. 30 f., sonka kg-ja 6 K 80 f., töpörtő kgja 4 K, csülök kgja 5 K, fűsértés kgja 5 K ugyanaz szalonna nélkül 4 K 40 L-ben állapítsa meg.

Ezen ügyre természetesen még visszatérünk. Most csupán azt jegyeztük meg, hogy a valóságot, sosem látjuk abban a silány, rossz helyzetben, amelyről beszélni szoktak minden alkalomból, ha róluk esik szó.

HIREK.

Naplójegyzetek.

* Ha valakinek jár rög, annak jár, aki azt verével öntözte, nincs az a gróf, nincs az a herceg, nincs az a püspök, akinek annyi joga volna az ősi földhöz, a hazai kenyérhez, mint annak, aki saját verével küzdötte azt ki. Ezek a mi seregeink nem Landsknecht, nem zsoldosok a középkorból, akik királyukért harcoltak, mert megfizették őket, itt mindenki harcol a hazáért, amely az övé. Mikor tehát visszajönnek, akkor azoknak az embereknek élet, kenyér, otthon boldogulás, szent jogok kellene, mert a hazát, az egy elvont fogalom, a konkrét, valóság az a ház és az a hon.

Semkinek nincs hazája, kinek nincs háza, senkinek nincs hona, kinek nincs otthona. Az érzések logikájának nevében mondom ezt és nem írom alá, ahol jó sorom van, ott

van a hazám* de azt követelem, ahol a hazám van, ott jó sorsom legyen, mert nem kívánhatom azt, hogyha hős volt a csataterén, hogy, aki büszkén hordta a királynak uniformisát, hogy aztán olyan hős legyen, aki koldusrongyokba öltözködik és ha megnézi magát, elpíruljon szegényében, aki a lövőárokba megállta a helyét dicsőségben. Így mondta ezt a nagy egyháztudóselem dr. Prohászka Ottokár megyéspüspök a keszthelyi beszédében.

*A középosztály nem elég erős, nem elég figyelmzett és művelt arra, hogy megismerje, mit jelent a pénz a háboruban és mit a háború után. Középosztályunk tragédiájának oka eddig is a pénz értékelésének hibás, könnyelmű fel fogása: a tékozlás volt, ezután is az marad.

*Divatot csak az teremthet, akinek sok kidobni való pénze van. A divat pedig utóvégre is nem egyéb, mint tiri rongyszedés, melynek keserves gyümölcseit majd akkor izlelik savanyu arccal, amikor a háború után megszűnik a moratorium, s a váltók korgó, éhes gyomorral fölébrednek háborus álmaikból, amikor megszűnik a hadseregszállítás, elmarad a dupla zsold, nem lesz hadi segély, felszökik a házbér, még inkább az adó, amikor nem lesz pénz!

Dr. Prohászka Ottokár hadiárvaház.

Nagyhantóson

Kostyelik Ferenc plebános buzgólkodása 319-60 koronát hozott a hadiárvaházra.

Nagylángon

pedig Schultz István plebános 238-51 koronát gyűjtött ugyanezen célra.

Fekete János 1 kor. adományozott.

Székesfehérvár szab. kir. város A P O L L O -színháza.

Pénteken és szombaton
KIZÁRÓLAGOS JOGGAL.

Prof. NICK FANTOM

a detektiv-fenomen az utólréhetetlen
nyomozó lángész, első kalandja.

ROB ROBIN gyémántjai

c. 4 felvonásos detektiv színműben.

Okvetlen nézze meg! Rendes helyárák.

Tekintettel a nagy érdeklődésre, mindkét nap
3 előadás: 5, 7 és 9 órakor.

Jegy előre váltható Krausz Verona dohánytözsdejében.

— **Pro Patria estélye.** A Pro Patria hadijótékonyági egyesület, amely egy év leforgása alatt igazán sok jót tett a harcok katonák érdekében, a hó 31-én délután 5 órakor a városi színházban előadást fog tartani. A fényszeker igérkező előadás programját most állítják össze, s a legközelebb a nyilvánossággal is közölni fogják. Az estély rendezői a Széchenyi centesek, a Pro Patria egyesület vezetói.

— **Husfeldolgozó telepek.** A városok és községek fejlesztő részvénytársasága gróf Széchenyi Viktor főispán elnökelete alatt szerdán ülésezett Budapesten a husfeldolgozó telepek ügyében. Az értekezlet elhatározta, hogy Debrecenben egy nagyszabású husfeldolgozó telepet létesítenek. A nagyserű terv megvalósítása lényegesen rendezni fogja különösen a városok közlemezési ügyét, amelyet a háborús konjunktúráknak kihasználása a képtelenségig vitt. A szociális intézmény az egész drágasági manóvert ellensúlyozni fogja. Csak minél előbb megvalósuljon.

— **Halálhírek.** **Halla** N. János nyugalmazott pénzügyi tanácsos meghalt f. hó 19-én 70 éves korában. Temetése pénteken d. e. fél 11 órakor lesz a Jókai-utca 6. sz. alatti gyászházban.

E. László Lajos magánzó meghalt 19-én 81 éves korában. Temetése pénteken d. u. 4 órakor lesz, a Széchenyi-utca 7 sz. alatti gyászházban.

— **A gázyár szénszükséglete.** Mint ismeretes, a gázyár üzemét komoly veszedelem fenyegeti a szénhiány miatt s ha nem sikerül szénhez szerezni, úgy akkor megszünik a gázvilágítás, amelyet már eddig is redukálni kellett. A polgármester a kereskedelmi miniszternél járt közbe, hogy a gyár megfelelő mennyiségű szénhez juttasson az üzem fenntartására.

— **Ne legyen korcsma a kárpáti falvakban.** Az Alkoholellenes Egyesület Országos Ligája kérvényt intézett a földült tüzelyeket újra felépítő országos bizottság elnökéhez, Khuen-Héderváry Károly grófhoz és a kormány valamennyi tagjához, hogy az újrafelépülő kárpáti falvakban sehol se engedélyezzen korcsmát, sem más szeszüzem kiterjedt helyet, mert különben az alkohol minden népméltóságát és egészséges számításunkat megsemmisíti.

— **A bolgár vöröskeresztek** adakoztak a polgármesteri gyűjtőívén a következők: Karl István 50 K, Mayer Károly 50 K, Magdics István 15 K, dr. Riffer Géza 20 K, Láber Gizella 20 K, Kovács Irén 20 K, Csarnok terek társasága 20 K, dr. Hajós Részó 10 K.

— **Elítélte a kocsit.** Bauer Lenke 9 éves leánykát tegnap a József utcában egy kocsit elítélte, sérülése nem súlyos. A rendőri vizsgálat megállapította, hogy a szerencsétlenségnek a kislány gyáratlansága volt az okozója.

— **A hadikórházaknak.** A felsőbb leányiskola növendékei által küldött papucskok az iparsiskola, agintézet és a Szent István-terem hadikórházak között osztottuk szét.

— **Színházi hír.** Vasnap este a kisasszony férje fog menni Hel-tay Árpád fellépésével, aki szerződéscéljából jön Székesfehérvárra.

— **Tyuklopás.** A tyuklopás egy speciális, háborús mesterséggé nőtte ki magát Székesfehérváron. Akinek íz tyukja van, szinte biztosra veheti, hogy ellopják. De még bizonyosabb lehet abban, hogy ha ellopják, sosem fogja viszontlátni, mert a mi tyuktolvajaink kiváló szakismerettel rendelkeznek. Így járt Botós Istvánné Zámoly-utcai lakos is. Szerdán éjjel a tyuklopó-részvénytársaság az baromfiójában működött kitűnő sikerrel. Csak az ólat hagyták ott, a tyukereget azonban az utolsó darabig elvitték s valahol már lakmároznak belőle, mondhatjuk, szinte biztonságban, mert a mai közbiztonsági erővel egyszerűen lehetetlenség az ilyen kisállat csirkefogókat ártalmatlanná tenni.

— **Vörhenyjárvány.** Sárobdárdon fellépett a vörhenyjárvány. A hatóság megette a szükséges intézkedéseket.

— **Tolvajlások.** A tolvajok még mindig szorgosan dolgoznak, alig mullik el nap, hogy egynehány eset elő ne fordulna. Szerdán éjjel Gáncs István Palotai-utcai vendéglostinól és Szekfi Józsefné Zámoly-utcai lakostól lopták el a résztűtűke. Szekfünéni élelmiszert is loptak. A rendőrség erőlyes nyomozást indított a tettesek kézrekerítésére.

— **Huszezer török gyermek Magyarországon.** Nagyszabású tervvel lépett a magyar és török kormány elé Karácsonyi Géza, a hal-kali (Konstantinápoly) gazdasági akadémiai aligazgatója, akit erre a nagyfontosságú állásra a magyar földmívelésügyi miniszterium küldött ki Törökországba. A török magyar testvériség és a két ország közötti gazdasági összeköttetés erősítésé-célozza ez a terv, amely szűfint huszezerhat-nyolc éves török gyermeket hoznának Anatóliából Magyarországra. A gyerekeket itt nevelnék fel, amíg legénysorba jutnak, részben állami gazdasági intézetekben, részben szétosztva kisebb nagyobb mezőgazdaságokban. A török gyerekek ezidő alatt nemcsak a mezőgazdaság magasabb művelési módjaival ismerkednének meg úgy el méletileg, mint gyakorlatban, hanem a magyar nyelvet is elsajátítanák s hazájukba visszatérve a két ország között erős kapcsolatot hoznának létre. Az ügy már annyira előrehaladt, hogy ki is jelelték azokat a városokat, amelyek a gyermekek letelepítési központjai lesznek.

— **Közönetnyilvánítás.** Mindazok, akik szeretett testvérünk, nagybácsink, rokonunk Károly János nagyprépost elhalálozása alkalmából ért mély gyászunkban résztvételüket kifejezték, a tisztelesen megjelentek, vagy bármimódon bánatukat nyithatták, fogadják hálás köszönetünket. A gyászoló Károly családok és a rokonság.

— **Kimutatás.** A Hadségélyző Bizottsághoz befolyt: Cs. és kir. 33. gyalogezred parancsnokság gyűjtőívén 72 K. — Perselygyűjtés: Nádor-kávéház 17 K. 90 f., Deutsch M. 5 K., Othon-kávéház 2-22 K., Névtelen 4 K. 16 f., Flits 2 K. 98 f., Deutsch Adolf 5 K. 90 f., Kna-zóvitky B. 5 K. 3 f., Zavadnik Sándor 2 K. 47 f., Bogdán és Nemes 5 K. 80 f., Névtelen 2 K. 47 f., Marschalk N. 63 f., Kath. Olvasókör 2 K. 10 f., Vörösmarkó 50 f., Névtelen 4 K. 21 f., az 5123. sz. párból 40 K., Keresztes Zsig-

mondné perselyéből 26 K. 51 f., Schmölts László 5 K., Obermayer 5 K. 2 f., Zaitz Gusztáv 10 K., özv. Bruzsáné 5 K., Rexa Dező 2 K., Baranyay Lajos 5 K., Kiss Erzsébet 10 K., Resánszky Zsófia 5 K., Grünfeld Ignác 25 K., Schwarczbach Flóra 10 K., Orbán József 4 K., Heirich Gyula és Farkas Julianna 5 K., Vadász Olga gyűjtőívén 13 K., Fekete Péter Pál 2 K., N. N. 10 K., Haden József 15 K., br. Mandorff Géza 10 K., Bedeczky Lajos 5 K., Déli vasuti műhely IV. oszt. 1 K. 50 f., Wolf Károly 26 K. 46 f.

— **Vidéki előfizetőink egy-része** a régi előfizetés alapján újította meg az előfizetését. A lapárta még 1915. júl. 1-én fel-lemelték, kérjük tehát a külön-bőség utólagos beküldését.

— **Köhögés és rekedtség ellen** a legjobban bizonyult hásziser a dr. STÖRK-féle komprimált-mell-pasztila. Egy doboz ára 50 fillér. Kapható Szűts Rebert „Magyar Korona” gyógyszerárában, Székes-fehérvárra, Varosháztér.

SZÍNHÁZ.

A bájos ismeretlen. Jakobson és Stein operetteje Strauss muzsikájával Gábor Andor fordításában. Arról szól ez a bájos ismeretlen, hogy egy százezer koronát elkártyázott huszártiszt valami ismeretlen öngy-ságát keres három felvonáson keresztül. Addig keresi, míg végre nagynehezen megtalálja a közhörség nagy öröme, aki ezután egy nagyot ásitva hazamegy. Mert tetszik tudni, annyit ásit az ember a kis ismeretlenke kutatása alatt, hogy az arcizmok végkimerültség dolgoznak. Részletesebb tartalommal nem tudunk szolgálni, de talán maguk a szerzők sem. Katonatisztek jönnek-mennek a szinpadon, gyakrabban énekelniök is kell. És ök énekelnek. Sőt még táncra is perdülnek. Így aztán lassankint leperog a három felvonás. Van azonkívül egy zredés bácsi a darabban, aki adja a mérget s minden harmadik szávbán himmelez. Mérgeben ugyan mást is mondatna, de hát hiába hangoztatunk ilyesmít. A muzsikája sem sokat ér. Olyan innen-nomán összedesed, de legkevésbé fűlbemészó. Csupán néhány kedves árja van benne. Szóval ilyen ez a bájos ismeretlen.

— **Előadás** jó rendezésben és jó előadásban folyt le. Falussy természetesen kitűnő volt s ő volt az egyetlen huszártiszt, akinél nem kellett nagyobb fantázia ennek kitalálására. A többiek ugyanis szörnyen frontit stílaban festettek. A huszár snejgidságnak még az anyéka is hiányzott. Tercsányi kedvesen játszott. Révész a megszokott volt. Sz. tót jónak találjuk, hasonlóképe. Émert is, csak a himmelezése nem ötszett. A többi szereplők is teljes igyekezettel dolgoztak.

Az Apolló színház irodái hírei.

Prof. Nick Fantom. Detektivszinmű 4. felvonásban. Bemutatóra kerül pénteken, szombaton az Apolló Színházban.

Prof. Nick Fantom kalandjai, a német filmtechnikának ez a legjobb kivételes érdeklődésre számot tartó alkotása, nem a szokványos detektiv történeteket többé-kevésbé ismert fogásaitól variálja, hanem szerinte példát mutat arra, hogy a detektivhistoria is lehet fölynyesen szei-

lemes fordulatokban gazdag és lebilincselően érdekes anélkül, hogy háttörzongató izgalmakat és csakis izgalmaikkal igyekeznek megkapni a közönséget. Ebben a detektivtörténetben, amelynek egy Sherlock Holmes-szerű, ám az angol detektívnél sokkal „snajdigabb” és elegánsabb, talpig férfi detektiv a hőse, szinte csak a cselekmény boszorkányosan gyors irama emlékeztet a detektivhistoriákra. A darab meséje Rab Robin gyémántjai körül forog amelyet Robin cinkostársaitól lopott el, s amelyeknek visszaszerzésére zseniális tervet főznek ki a rászédett cimborák. A zseniális terv még zseniálisabb keresztelése, amelyet Nick Fantom megold olyan fölynyes ötletességgel, amely egyenesen frappáns hatású. Ezt a valódság szencziót, amely egy a külföldön nint a fővárosban a legnagyobb sikert aratta, mutatja be ma és holnap az Apolló mindkét nap 3 előadásban 5, 7 és 9 órakor, rendez helyárakkal. Jegyek előre válthatók — Krausz Verona tőzsdéjében.

Telefon 233. — Tefon 233.

PÉNTEKEN

egynapos műsorban:

FAGIN
A TOLVAJMESTER.
Büntügyi dráma 5 felvonásban.
Amerikai filmszenzáció.
Nagyszabású pótműsor.
Rendez helyárak.

APRÓHIRDETÉSEK.

Tanulónak jó házból való fiút felvesz az Egyházmegyei Könyvnyomda Szent István-ter 1. sz.

Harmoniumot keresek megvételre. Cim a kiadóhivataltban.

Egy ház szabadkézből eladó 2 rétt, egy a sziget alatt, a másik a pöntölei határon felül. Tudakozni Selyem-utca 43 sz. a.

Haszontörbe adatik 3 darab buza-föld és két kaszáló rétt az 1916. gazdasági évi használatra kukorica termelésre tudakozni lehet Székes-fehérvár, József-utca 3. szám alatt Almássy János zárgondnoknál.

Tizenöt évesnél idősebb gyermekek jó keresethez juthatnak lap-árusítással.

Egyszobás lakas azonnal kiadó Széchenyi utca 26. sz. a.

Különbejáratu, kétágyas, butor-zott szoba könyhának használható előszobával kiadó. Cim a kiadóban.

Aki unatkozik, aki olvasni szeret, rendelje meg a két hstenként megjelenő Milliók könyvét. Számonként házhöz szállítva 24 fillér. Di-vallapok is kaphatók. Kaufmann Pál könyvkereskedésében Kossuth-utca 9. sz.

Házaladás Kigyó-utca 23. számú ház szabad kézből eladó.